OBCANI O SEBI IN O DRUGIH

VEČ SKRBI ZA DELAVCA

V tovarni Arbo v Podgradu dela kot preddelavec 31-letni Franc Končar, doma iz Vnajnarjev št. 1. Je samski in ga torej družina še čaka. Doma imajo malo kmetijo in živi skupaj s starši in sestro. Vseh otrok v družini je bilo sedem.

Dela v treh izmenah tako, da dela 12 ur, 24 ur pa ima prosto. Tovarna Arbo mu je dala prvo in edino delo, kamor hodi dobrih 10 km daleč in mu to posebno pozimi, ko cesta ni splužena, dela velike preglavice.

„Tu delate kot kvalificiran ali nekvalificiran delavec? "

„Kot kvalificiran."

„Ste si kvalifikacijo pridobili z ukom ali ste si jo pridobili tu? "

„Kvalifikacijo sem si pridobil šele tu."

Franc Končan: „Ne vem, kaj je zdravju bolj škodljivo ali prepih ali strupeno ozračje"

„In kako dolgo ste morali čakati, da ste si jo pridobili? "

„Precej. Priznanje kvalifikacije imam šele dve leti."

„Ali je med prejšnjimi in sedanjimi prejemki velika razlika? "

„Razlika je, sicer ne velika, toda vendarle je."

„Ste zadovoljni z dohodkom? "

„Ne vem, kako bi na to odgovoril. Pri nas je težko in zdravju škodljivo delo in po moji presoji nismo plačani tako, kot bi morali biti."

„Dobite za takšno težko in zdravju škodljivo delo kakšne dodatke? "

„Dobimo, pa tudi več dopusta dobimo zato."

„Torej ste s tem zadovoljni? "

„Ne vem, če sem ravno zadovoljen, saj za teh nekaj dni več kot dodatek k dopustu, človek resnično dela."

„Kako pa delo samo, je težko in umazano? "

„Seveda je, predvsem pa je škodljiv zrak."

„Ste proti tej nadlogi zaščiteni? "

„Zavarovani smo tako, da mora biti stalna ventilacija v vseh prostorih, kjer delamo. Toda s tem smo istočasno podvrženi stalnemu prepihu, kar pa je tudi škodljiv in ljudje zato večkrat obolevajo. Tako smo stalno v nekem krogu, iz katerega ne moremo. Če delovne prostore zračimo, je prepih, če so zaprti, je pa slab zrak. Tako dostikrat človek ne ve, kaj je slabše: ali prepih ali strupen zrak."

„Zanima me, če na varstvo delavcev lahko vplivate tudi vi ali morate na to čakati odločitve od „zgoraj"? "

„Včasih lahko odločamo sami, včasih pa tudi ne. Nasploh pa mislim, da je glede tega še kar urejeno."

Ker je bilo v prostoru, kjer sem se razgovarjal s Francom Končarjem, več delavcev, saj sta se izmeni ravno izmenjavali, sem se zanimal za to, kako gleda tovariš Končar na status delavca in na njegovo obravnavanje. Odgovoril je: „Na obravnavanja delavca ne gledamo s simpatijami ne jaz ne moji kolegi. Po časopisih se veliko piše, toda da bi se nekdo obrnil direktno na delavca in mu povedal to, kar delavci od vodilnih ljudi pričakujejo, ne, to pa ne. Delavci smo razočarani nad tem, da so tako malo upoštevani in se nanje sklicujejo samo tedaj, ko jih rabijo – pa naj bo to v politični namen ali za kaj drugega. Časopisi pišejo tako, praksa je pa drugačna, pa naj so bo to glede plač ali glede podražitve. Podražitve so na dnevnem redu, pa se pri tem nihče ne ozira na delavca in ne posluša njegovega glasu. Mislim, da je delavec samo za to, da dela, deklaracij pa imamo že dovolj."

„Zanima me, kako je z delavskim samoupravljanjem pri vas in kako na sploh gledate na to? "

„Kot povsod, imamo tudi pri nas delovno samoupravljanje in prepričan sem, da je tako kot pri nas tudi drugod: delavci se morajo povsem odločiti o zadevah tovarne. Mislim, da je to tudi razumljivo, saj delavec nima dovolj velikega pregleda nad stanjem tovarne prav zaradi njegove specifičnosti in njegove nizke izobrazbe."

„Zanima me – verjetno bo tudi bralce – kakšne osebne dohodke prejemate? "

„Imam okoli 1.000 din mesečno in s tem prav gotovo nisem zadovoljen. Tega denarja mi najbrž nihče ne zavida."

Mladi in vojaki

Komisija za kulturo pri OK ZMS je 10. marca pripravila kviz Obramba socialistične Jugoslavije, na katerem so sodelovale tri ekipe vojakov iz vojašnice Polje in štiri ekipe mladincev. Prireditev je bila ena izmed mnogih, ki jih ima namen OK ZMS organizirati v akciji za ohranjanje in obujanje partizanskih tradicij in v sklopu sodelovanja z JLA. Prireditev je dobro uspela, popestrena pa je bila s kulturnim sporedom, v katerem so sodelovali KUD Tine Rožanc, oktet tovorne postaje Moste, amaterska dramska skupina iz Zadvora in vojaki.

Cz

KAJ JE Z UMETNIM DRSALIŠČEM?

Gradnja umetnega drsališča v Zalogu se vleče že nekaj let. Po krajevnih skupnostih, med občani in v organih občinske skupščine se večkrat nepoučeno razpravlja o delu tega objekta. To in pa dejstvo, da se bo zaradi zavlačevanja gradnje pričela na objektu delati škoda, je napotilo gradbeni odbor, da pismeno obvesti vse krajevne forume, občinsko skupščino, sklad za financiranje družbenega standarda in druge odgovorne dejavnike o poteku gradnje in o problemih, ki nastajajo v zvezi s tem.

Ideja o gradnji umetnega drsališča na Vevčah je tlela dolgo vrsto let, vendar je postala uresničljiva ob izgradnji hladilnice v Zalogu in ob dejstvu, da razpolaga hladilnica s prostimi kapacitetami v zimskem času. Vse je ostalo pri idejah do leta 1967, ko je hokejski klub Slavija sprožil postopek za gradnjo tega objekta. Avgusta l. 1967 je bil ustanovljen gradbeni odbor, sestavljen iz predstavnikov krajevne skupnosti Zalog, HK Slavija ,in še nekaterih športnih delavcev.

Prva naloga gradbenega odbora je bila preskrbeti potrebno dokumentacijo, izdelati vrstni red gradnje športnega parka in zagotoviti oziroma rezervirati potrebna zemljišča.

Vsi krajevni forumi so soglašali, naj umetno drsališče predstavlja osrednji množični rekreacijski objekt vzhodnega dela občine Moste-Polje in pa – seveda glede na to, da je to predvsem zimski objekt – osrednji zimski športni objekt v občini.

Glavni namen drsališča je torej zagotoviti množično rekreacijo občanov. Poleg tega naj bi se na njem razvijali zimski drsalni športi, in sicer hokej, umetno drsanje in kegljanje na ledu. Objekt naj bi uporabljala tudi šolska mladina za redni telesnovzgojni pouk.

Sklad za financiranje razvoja družbenega standarda je leta 1968 uvrstil gradnjo umetnega drsališča med svoje prioritetne gradnje. Ta program je sprejela tudi občinska skupščina.

S temi sredstvi bi lahko v letu 1968 usposobili ledeno ploskev brez garderob, tribun in drugih pomožnih prostorov.

Ker je bilo pričakovati, da bo sklad v letu 1969 lahko zagotovil potrebna sredstva, se je gradbeni odbor odločil, da že v letu 1968 prične z gradnjo in sicer s sredstvi, ki so bila na razpolago.

Leta 1969 pa so pričeli s sredstvi graditi kopališče na Kodeljevem in je tako gradnja umetnega drsališča v Zalogu zastala.

Gradbeni odbor si je v teh letih na vse načine prizadeval nadaljevati z gradnjo drsališča, vendar je kmalu postalo jasno, da se brez sredstev ne bo dalo veliko narediti. V tem času je sklad prispeval še nekaj sredstev, del pa je prispevala Papirnica Vevče. Ta sredstva so zadostovala za gradnjo prve faze umetnega drsališča.

Poleg tega je sklad novembra l. 1971 nakazal na žiro račun gradbenega odbora še 600.000 dinarjev kot dotacijo, odobreno v letu 1971.

Ob tem je treba ugotoviti, da kolikor dlje traja gradnja, toliko bolj se gradnja podraži in toliko bolj je na koncu presežena predračunska investicijska vsota. To je splošno znan jugoslovanski problem, ki ga je občutil tudi naš sklad za financiranje družbenega standarda ob financiranju kopališča Kodeljevo.

Ob tem nam je lahko razumljivo, da so se cene za gradnjo drsališča od leta 1967 3 do 3,krat povečale.

Dne 22. 1. 1971 smo predložili načrt za usposobitev drsališča in predračun v znesku 1,415.200 dinarjev.

S temi sredstvi bi v letu 1971 usposobili umetno ploskev.

Letos, 5. 1. 1972, je Projekt Ljubljana – inž. Marjan Božič dostavil predračun za dokončanje drsališča v znesku 2,870.000 dinarjev.

V obrazložitvi finančnega načrta sklada za financiranje razvoja družbenega standarda za leto 1972 beremo:

„V letu 1972 bo najvažnejša naloga sklada, da uresniči želje in dogovore delovnih organizacij o gradnji pokrite športne dvorane na Kodeljevem. Če želimo še naprej gojiti in razvijati nekatere športne dejavnosti, kot so košarka, rokomet, odbojka, namizni tenis in druge podobne športe, se moramo nujno lotiti gradnje predvidene dvorane. Pomanjkanje take dvorane je tudi vzrok za delno stagnacijo teh zvrsti športa. Zaradi tekmovanja klubov v dvoranah zunaj naše občine ali celo zunaj Ljubljane ni prave in pristne povezave s športniki in občani, kar kvarno vpliva na nadaljnji razvoj športa v naši bočini."

Te besede so vsekakor na mestu in z vsem srcem podpiramo to utemeljitev. Vendar pa ne moremo mimo dejstva, da prav ta ugotovitev predvsem velja tudi za hokejski šport v naši občini.

Moramo namreč upoštevati, da deluje v naši občini hokejski šport, organiziran v športnem društvu, že 23 let. V tem času so hokejisti več kot 10-krat osvojili naslov članskega prvaka Slovenije v hokeju in večkrat naslov mladinskega prvaka Slovenije. Leta 1964 so mladinci osvojili državno prvenstvo, člansko moštvo pa že peto leto zapored nastopa v l. zvezni hokejski ligi. V letu 1971 so hokejisti dosegli 4. mesto na državnem prvenstvu, kar je vsekakor eden največjih uspehov športa v naši občini. Ob tem je treba vedeti, da hokejisti že peto leto trenirajo in igrajo pod zelo težkimi pogoji v dvorani Tivoli.

Gradbeni odbor je vseskozi menil, da je treba gradnjo drsališča povezovati tudi z uspehi hokejskega športa v naši občini, kajti kljub temu, da je objekt namenjen predvsem množični rekreaciji, naj bi objekt služil tudi športu na neki kvalitetni ravni, ki daje privlačnost objektu in širi krog zainteresiranih.

Gradbeni odbor ugotavlja, da bi prestavitev gradnje za leto dni imela za posledico:

1. verjetno dokončno ustavitev del na drsališču, ker je pri stalnem višanju cen iluzorno pričakovati, da bi v naslednjih letih našli sredstva za dokončanje gradnje;

2. prenehanje dejavnosti hokejskega športa v naši občini, ker pod takimi pogoji klub ne more več delovati.

Če občinska skupščina sodi, da je gradbeni odbor kakorkoli kriv za nastali položaj, je pripravljen odstopiti; to pa bo moral storiti tudi v primeru, če ne bodo zagotovljena sredstva za nadaljevanje gradnje. Gradbeni odbor ne more nase prevzeti odgovornosti, da bodo prenehale dejavnosti, ki so že vrsto let v občini in za katere smo se vsi dogovorili, da jih bomo gojili.

Ostaja predlog, naj bi sklad za financiranje razvoja družbenega standarda imenoval komisijo, ki bi skupaj z gradbenim odborom in projektantom ugotovila, katera minimalna sredstva so potrebna za to, da bi objekt začel služiti svojemu namenu.

Apeliramo na vse odgovorne organe, da predvsem upoštevajo že sprejete programe in sklepe v preteklih letih in da s skupnimi močmi najdemo zadovoljivo rešitev.

ALI SO DELAVCI RES PREMALO OBVEŠČENI?

Že trinajst let se iz Šiške v Moste vozi na delo 33-letni Rafael Koželj. V tovarni Teol je začel delati še pred vojaščino in v tej tovarni je dobil tudi prvo delo. Po odsluženju kadrovskega roka se je v tej tovarni ponovno zaposlil in si pridobil kvalifikacijo v obratu polizdelkov za tekstilno industrijo, iz katerih delajo predvsem šampone.

Rafael Koželj je poročen 12 let in je oče 12 in 5-letnega sina. Tudi njegova žena je zaposlena, in sicer kot polkvalificirana delavka v Roški pralnici.

„Kje sta otroka tedaj, ko sta oba odsotna? "

„Mlajši je v varstvu pri neki ženi, starejši pa je doma in si mora sam pripraviti vse potrebno za šolo in za prehrano."

„In koliko plačujete za varstvo? "

„Kar precej, dnevno 10,00 din. Sem pa zadovoljen že s tem, da ga v varstvo sploh lahko dam."

„Kako pa finančno, je to težko breme za vaju? "

„Seveda je. Nihče od naju nima velikih dohodkov in se vsak strošek pozna. Lažje shajava edinole zato, ker oba precej dobiva od doma, to je iz okolice Ševnice, od koder sva doma."

„Pa stanovanjske razmere, ali imate tudi kake težave? "

„Ne, tu nimava težav. Mesečno plačujeva le 60,00 din, toda povedati moram, da imamo le 22 kvad. m stanovanjske površine."

„Vam podjetje omogoča, da lahko delate nadure? "

„Ne, nadur ni veliko in tudi ne plača se jih delati."

„Zakaj ne? "

„Ker z nadurami hitro presežem tisti minimum, ki mi omogoča, da dobim še otroški dodatek. Lansko leto sem delal samo tri sobote, pa sem izgubil otroški dodatek za za celo leto."

„Imate še kako postransko delo oziroma zaslužek? "

„Ne, nimam."

„Zanima me, če ste zadovoljni s podjetjem, v katerem delate, in z delom, ki ga opravljate? "

„Če govorim v svojem imenu pa tudi v imenu kolegov, potem bi lahko dejal, da nismo najbolj zadovoljni."

„Zakaj ne? "

„Zato, ker so plače že štiri leta enake, delavec pa dela skoro 100 % več kot nekdaj, da o podražitvah in devalvacijah sploh ne govorim.

„Pa se delavci pritožujejo nad takim stanjem? "

„Seveda se, a vedno dobivamo le odgovore, da zaradi tega in tega ne morejo dvigniti plač in tako naprej. Delavci s takimi odgovori niso zadovoljni, če je res, kar uprava podjetja pripoveduje in opravičuje te stvari, pa ne vemo, ker nimamo pogleda v komercialo."

„Vam to nihče ne skuša prikazati z računi ali z drugimi sredstvi, da bi delavci resnično vedeli, kako je s stanjem podjetja? "

Rafael Koželj: „Delavcem naliti čistega vina"

„Račune, oziroma stvari okoli podjetja premlevajo na sejah delavskih svetov in naši zastopniki na teh sejah nam posredujejo to snov, toda v dokaj nerazumljivi obliki tako, da bore malo zvemo od njih; drugi, to je tisti, katerim delavci pravimo ta višji, pa sploh ne pridejo med nas in nam ne skušajo pojasniti stvari na stvaren, toda vendarle razumljiv način."

„Toda problematika podjetja oziroma zapisniki sej delavskega sveta so delavcem gotovo na razpolago."

„So, običajno obesijo zapisnik na oglasno desko, toda delavci tega ne berejo, ker je predolgo, napisano preveč učeno in navadnemu delavcu težko razumljivo."

„Zakaj pa vaši zastopniki delavcem ne tolmačijo problematike podjetja tako, kot so jo slišali na sejah? "

„Zato ne, ker so to nekvalificirani ali premalo izobraženi ljudje. Zato bi bilo zaželeno, da pride med nas nekdo, ki se razume na te stvari in nam na preprost način raztolmači vse to."

„Ste bili kdaj član delavskega sveta? "

„Da, bil sem."

„In kaj ste vi storili kot član delavskega sveta, da bi bili delavci čim bolje seznanjeni s stanjem v podjetju? "

„Isto, kot drugi člani delavskega sveta. Zaradi premajhne razgledanosti v komerciali in drugih službah podjetja jim nisem mogel o tem dosti povedati. Na drugi strani pa nam časovna stiska pri delu onemogoča poglobljene debate o tem. Tudi besede, kot so amortizacija, akumulacija, investicije, infrastruktura in tako naprej, so delavcu v osnovi nerazumljive, in torej do njih nima zaupanja, ker mu nič ne povedo."

„Zanima me, kako delavci tolmačijo sedanje gospodarsko stanje glede na veliko zadolženost države, na devalvacijo in na dvig življenjskih stroškov? "

„Delavci med sabo zelo malo razpravljajo o tem, ker preprosto ne utegnejo. Vsak delavec mora kar krepko delati osem ur. Dokler bo delavec imel vsaj nujno osnovo za življenje, bo še šlo, če pa te ne bo, potem bo pa težko apelirati na delavčevo zavest in pripadnost proletariatu. Občutek imam, da delavca premalo upoštevajo, da gredo odločitve mimo njega. Boli ga tudi to, ko v časopisih vedno znova bere o poneverbah in izkoriščanju uradnega položaja in med temi ni nobenega delavca, temveč to delajo tisti, ki so že tako ali tako veliko imeli in ki so delavcem solili pamet. Za vse te stvari so zelo mile kazni, če pa delavec v podjetju vzame le najmanjšo stvar, takoj leti iz podjetja."

ZAČETEK GLEDALIŠKE REVIJE V SENOŽETIH

V nedeljo 26. marca bo v Senožetih otvoritvena predstava amaterskih gledaliških skupin občine Moste-Polje. Nastopila bo skupina iz Zaloga s komedijo Marjana Marinca Poročil se bom s svojo ženo.

Na letošnji reviji bodo kulturna društva izvajala še naslednja dramska dela:

Svoboda Zadvor – B. Nušić: POKOJNIK
PGD Senožeti – PROSTI DAN
PGD Slape – LJUBEZEN V KOVČKU
KUD Prežganje – VIA MALA
KUD France Prešeren iz Javora – STARI GREHI
PGD Senožeti – JARA MEŠČANKA
VI. Gimnazija – TEŽKA URA

Naj še zapišemo, da bo letošnja revija potekala skoz ves april in deloma še v maju, predstave pa bodo v Zadvoru, Dolskem, v Javoru, na Prežganju in v Zalogu.

PIPEC LEGITIMACIJA – ROJSTVO GASILSKEGA DRUŠTVA

Po otvoritvi gasilskega doma so člani zgradili stolp za sušenje cevi in uredili okolico. Gasilski dom je bil dovršen in je bil prvi naslednji občni zbor že v novem domu.

Ker je bil tedanji predsednik Anton Maček starejši preobremenjen z delom kot tesarski mojster, je odstopil. Na njegovo mesto je bil izvoljen Franc Hlebš, p. d. Boštečnikov France iz Spodnje Zadobrove. Upravni odbor so povečali in v odbor so prišli še Ivan Jerman st., Anton Petrnel, Janez Avlič, Franc Maček, Anton Gregorc, Ivan Klešnik, Leopold Babnik, Ivan Dovč in Jože Zajc.

Novi odbor je takoj pričel z zbiranjem finančnih sredstev za nabavo nove brizgalne. Takrat o takih brizgalnah kot so danes, še sanjali niso in so bile ročne za tisti čas dovolj moderne. Pipčarski klub je dal ves denar – 784 din. Vaščani so prispevali precej denarja, a še vedno ga je manjkalo. Na predlog predsednika Franca Hlebša so izdali spominske listke, na katerih je bilo napisano: Darujte 2 dinarja za brizgalno. To je šlo hitro v denar, saj so nekateri vzeli kar po več listkov. Ker pa je še vedno manjkalo denarja, so organizirali razne prireditve in zabave. Končno je bil denar za brizgalno zbran! Dobavila jo je češka tovarna Schmekal, veljala je 55.000 dinarjev.

Brizgalna je prispela aprila 1925. leta. Vest, da je brizgalna v vasi, se je hitro razširila in radovednežev ni manjkalo, saj si jo je hotel ogledati vsak vaščan posebej. Kako ne bi bili radovedni, ko pa je bila za tiste čase tako moderna. Srečni so bili in ugotavljali: Zdaj, ko imamo novo brizgalno, bomo lažje pregnali rdečega petelina, kadar se bo pojavil. Do takrat je bilo treba donašati vodo v vedrih, če so hoteli gasiti ogenj.

Organizirali so veličasten sprejem. Gasilski dom in okolico so okrasili z zmaji, zastavami in cvetjem. Pri tem so sodelovali vsi vaščani.

Po prejemu brizgalne je odbor sprejel še sklep za nabavo voza za cevi in delovne obleke v skupni vrednosti 10.675 din.

Sprejem nove brizgalne, voza za cevi in oblek je bil veličasten. Botroval mu je sedaj že pokojni gostilničar Jože Ložar iz Sneberij. Po tej slavnosti je bila veličastna povorka z godbo na čelu na velik veseličnem prostor na gostilniškem vrtu. Pri ivanu Gartroža p. d. pri Kajzarju v Sp. Zadobravi. Veselica z bogatim srečolovom je bila močno obiskana, saj je dala 6.250 din čistega dobička, kar je bilo za tiste čase kar lepa vsota denarja.

Kmalu po veselici je bila prva večja vaja proti namišljenemu požaru ali rdečem petelinu kot ga gasilci radi imenujejo. Vodo so črpali iz Save pri Šentjakobskem mostu. Po vaji pa so krenili čez Savo skoz Šentjakob v Podgorico, da so se z novo Tip-top brizgalno malo pobahali. Tam so se tudi slikali – oglejte si to sliko!

PRIHODNJIČ NAPREJ

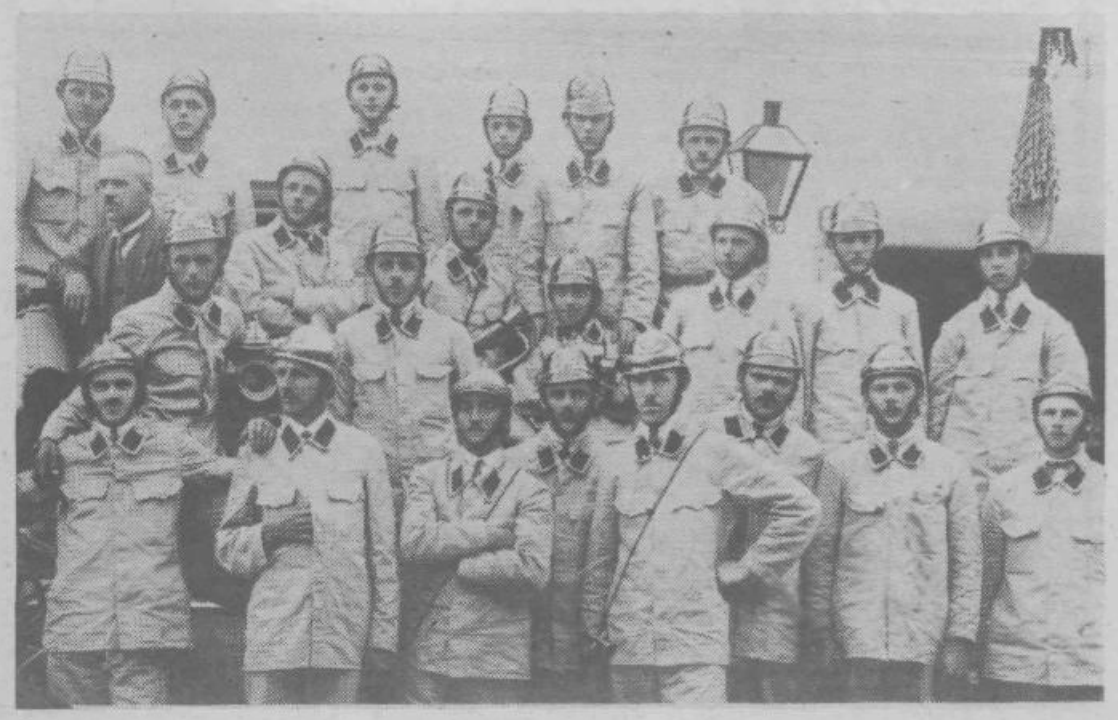

Člani prostovoljnega gasilskega društva Zadobrova-Sneberje iz leta 1925. Fotografirano v Podgorici pri Šentjakobu